

WELFARE HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

garant: Doc. MVDr. Vladimíra Pištěková, Ph.D.

pistekovav@vfu.cz

<https://cit.vfu.cz/hzwelfare/>

Vývoj vztahu člověka ke zvířatům

Mladší doba kamenná – animismus. Předkové byli na zabíjení zvířat závislí. Kromě masa - potřeba kožešin na oděv, kosti pro výrobu nástrojů. Zvířata je ohrožovala na životě, později se stala dopravními prostředky a pracovní silou.

Pravěk – jediné období, kdy postavení člověka bylo srovnatelné s postavením zvířat.

Domestikace zvířat – před 10 000-16 000 lety př.n.l. je tradičně viděna jako velký pokrok pro lidstvo.

Omyly domestikace – zebry, afričtí buvoli...

Židovsko-křesťanská tradice tvoří kořeny našeho vztahu ke zvířatům.

Bůh řekl: „Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“

Křesťanství zdůraznilo rozdíl mezi člověkem a ostatními živočichy.

Období Římské říše

Římský právní řád považoval zvíře za věc, u níž jakákoli úvaha o utrpení a potřebě ohledů byla bezpředmětná.

Pythagoras – starořecký filosof a matematik nejedl maso, soudil, že zvířata jsou stejně jako lidé obdařena duší, která může přecházet ze člověka na zvíře a naopak.

Se zvířaty soucítili ve starém Římě i **Ovidius, Seneca, Plútarchos** – ten na rozdíl od Pythagora nestavěl na myšlence stěhování duší. Prosazoval myšlenku chovat se laskavě ke zvířatům.

Vývoj ve středověku.

Představitelem křesťanského myšlení byl **Tomáš Akvinský** (13. stol.) – zvířata jsou zde proto, aby sloužila zájmům tvorů obdařených vyšší mírou vědomí.

František z Assisi (1182-1226) – mnich a zakladatel františkánského řádu, který se snažil postoj církve ke zvířatům zlepšovat. Propaguje lásku a obdiv ke zvířatům a květinám.

Období renesance

Toto období bylo charakteristické vyzdvižením člověka a jeho schopností. Zdůrazňován rozdíl mezi člověkem a zvířaty – antropocentrický pohled.

Odklon od těchto myšlenek:

Leonardo da Vinci (15.-16. stol.) považoval lidstvo za krutovládne a dovolával se Boha těmito slovy: “Boží spravedlnosti! Proč neprohlédneš a nespatriš, jak je s těmito stvořeními zle zacházeno?”

Michel de Montaigne (16. stol.) – francouzský spisovatel otevřeně odmítal antropocentrický postoj a považoval lidi a zvířata za rovnocenné.

17. století – období mechaniky a racionality

Matematik a filosof **René Descartes** (16.-17. stol.) vyslovil názor, že vše, co je tvořeno hmotou, je řízeno mechanistickými zákony a funguje jako dobře seřízený stroj. Zvířata jsou pouhé stroje či automaty, které nejsou schopné pociťovat radost nebo bolest .

V 17. a 18. století v Anglii a Sev. Americe vznikají první **dílčí zákony a nařízení** – chrání zvířata před týráním.

F. Voltaire a Jean Jacques Rousseau (18. stol.) kritizovali pokusy na zvířatech.

Zvětšoval se stále rozsah toho, jak člověk využíval zvířata a celou planetu – nabývala na aktuálnosti otázka, jak by se měli lidé chovat ke zvířatům:

Vztahem člověka a zvířete se začala zabývat **ENVIRONMENTÁLNÍ ETIKA.**

Zakladatelem je **Albert Schweitzer** (1875-1965) německý lékař, hudebník a filozof. Napsal dílo „*Nauka úcty k životu*“ – „je dobré chránit a milovat život, zlé je ničit a zraňovat“. Další představitel je **Peter Singer** „Osvobození zvířat“ (1975), formuloval zde myšlenky, na kterých stojí moderní ochrana zvířat a jejich práv.

Za významnou postavu je považován **Jeremy Bentham** (1748-1832) – britský právní teoretik, filosof a zakladatel *utilitarismu*, byl jeden z prvních obhájců práv zvířat. Opublikoval dodnes citovanou pasáž o tom, že není důležité, zda zvířata mohou myslet, ale zda mohou trpět.

Moderní doba

Od 19. stol. – zvířata chována ve stoupajících počtech a ve stoupající intenzitě – rozvoj velkochovů v pol. 20. stol.

Další tlak na zvířata představuje šlechtění na stále větší užitkovost.

Na druhé straně se objevila i otázka humánního zacházení se zvířaty (spíše menšina).

J. Bentham, Arthur Schopenhauer, Samuel Coleridge
– 19.stol.

V roce 1824 byla také v Anglii založena první organizace na ochranu zvířat, ze které se později stala Královská organizace na ochranu zvířat před krutostí (Royal Society for Prevention of Cruelty to Animals - RSPCA).

20.stol. – **L.N. Tolstoj, G.B. Shaw, M. Gándhí**

V 60. a 70. letech 20. stol. – hnutí za rovnoprávnost žen, ras a vyvstává problém diskriminace a zneužívání zvířat - organizace na ochranu zvířat.

**Velikost národa a jeho morální pokrok
se může měřit podle způsobu
zacházení se zvířaty.**

Mahátma Gándhí

Organizace na ochranu zvířat zaujímají své místo ve společnosti a začínají řešit témata nejzávažnější – chov hospodářských zvířat (organizace RSPCA). Veřejnost se dozvídá o situaci ve velkochovech a laboratořích.

Směry vyjadřující aspekty vztahu člověka ke zvířatům

- **Specismus** - zpochybňuje přesvědčení, že všechny mimolidské bytosti jsou podřízeny potřebám člověka, který má právo s nimi libovolně nakládat. (Peter Singer – moderní ochrana zvířat)
- **Antropocentrismus** – člověk se vidí jako střed všeho dění, zvířata a přírodu bere jako pouhý nástroj k realizaci svých cílů. Dělení zvířat na oblíbená a neoblíbená, na užitečná a škodlivá.
- **Antropomorfismus** – zvířatům, přírodě i neživým věcem jsou přisuzovány lidské vlastnosti.

Náboženství a zvířata

Judaismus

- Kolem 2 000 př. n. l. se Židé přemístili na území Izraele.
- Starý zákon (Hebrejská bible) – říkal, že lidé byli stvořeni k obrazu božímu.
- Bible obsahuje také přísné hygienické předpisy týkající se požívání masa: zvířata s ploutvemi a šupinami, zvířata s kopyty, která jsou rozdělená, přežvykují, většina ptáků kromě dravců, sarančata, kobylky, cvrčci. Jiná zvířata jsou nečistá.
- Bible – „poctivý člověk si váží života svých zvířat...“

Křesťanství

- Křesťanství začalo jako frakce judaismu v 1. stol. n.l.
- Nový zákon zmiňuje mnoho zvířat, ale většinou v souvislosti zdroje potravy.
- Křesťanství mělo své kořeny v judaismu, proto převzalo v počátcích jeho zvyky a zákony týkající se pojidání masa. Později křesťanství nemělo zvláštní omezení týkající se pojidání zvířat a zacházení s nimi.
- Podle Bible křesťané věřili, že lidé zvířatům vládnou.
- Mnoho křesť. filozofů argumentovalo, že jen člověk má duši.

Křesťanství - ze všech křesťanských církví pravděpodobně evangelická církev projevovala nejvíc soucitu se zvířaty.

Andrew Linzey - britský profesor, pravděpodobně nejvýznamnější postava dnešní filosofie a teologie, která se věnuje vztahu křesťanství a postoje člověka ke zvířatům. Odmítá antropocentrický přístup.

V současnosti - německý teolog **Eugen Drewermann**, u nás i **Erazim Kohák**.

Islám

Bůh dal člověku moc nad ostatními zvířaty. Avšak chovat se k těmto zvířatům špatně znamená neuposlechnout Božího přání.

Korán praví, „Mohamed učil, že zvíře může být zabito, jen pokud je to nezbytné, a bez zbytečného utrpení“.

Ve vztahu ke zvířatům kladl důraz na ochranu života jako takového a zároveň na ochranu před utrpením.

Tento aspekt islámu se však v praxi postupem času vytrácel.

Východní náboženství

Hinduismus a buddhismus – založeny na zcela odlišné myšlence. Člověk zde nemá privilegované postavení, živé bytosti mají stejnou podstatu, zvířata mají duši jako lidé. Důležitá je zde myšlenka nenásilí – zvířata nemají být zbytečně zabíjena - rozvoj vegetariánství (od 3. stol př. n. l.).

Představitelem v moderní době – **Mahátma Gándhí** – zasazoval se nejen za lidská práva a svobodu, ale i za lásku a soucit k živým tvorům.

Názorové proudy v ochraně zvířat

- **Práva /svoboda zvířat** – zvířata by se neměla využívat, mají svá práva, svou hodnotu, nejsou tu pro náš užitek.
Mají právo na svobodný život.
- **Welfare (životní pohoda) zvířat** – zvířata se smějí využívat a také zabít, ale za předpokladu, že jim umožníme vést důstojný život a budeme s nimi zacházet ohleduplně. Měly by být stanoveny hranice pro toto využití zvířat.

Rozdíl mezi Animal Welfare a Animal Rights (Gary Varner)

Welfare zvířat	Práva zvířat (Animal Rights)
Politická charakteristika	
Umírněný	Radikální, extrémní
Revize exploatace	Zrušení exploatace
Systematický	Nesystematický
Racionální	Emoční
Vědecký	Nevědecký
Základní představitelé	
Peter Singer	Tom Regan

„Ten Reasons for Animal Rights“